

Det hållbara friluftslivet – Tankesmedja för friluftsliv 2019

Sammanfattning av seminarium

Plats för friluftsliv – Verktyg och arbetssätt

Arrangörer: Naturvårdsverket och Boverket

Medverkande: Eva Stighäll, Naturvårdsverket, Ulrika Karlsson, Naturvårdsverket, Ulrika Åkerlund, Boverket och Kirsi Aronsson, Finspångs kommun

Naturvårdsverket och Boverket presenterade tre vägledningar: Kommunal friluftslivsplanering, Kartläggning av naturområden för friluftsliv och Urbana ekosystemtjänster. Vägledningarna kan komplettera varandra och de finns särskilt till för att stötta tjänstemän inom kommunen i planeringsarbetet. I grupper diskuterades erfarenheter av planeringsarbete med friluftslivsfrågor från olika kommuner och användarvänligheten av vägledningarna.

Presentationer

Kommunal friluftslivsplanering – Eva Stighäll

Friluftslivet blir ofta bortprioriterat vid planering men med den framtagna vägledningen kan det förhoppningsvis bli enklare att arbeta mer strategiskt med det. Viktigt att komma ihåg är att planeringen behöver anpassas till olika kommuner. Framgångsfaktorer i arbetet är bland annat förvaltningsöverskridande arbetssätt och ett tydligt politiskt mandat. Friluftslivsplanen kan till exempel bestå av mål, handlingsplan och strategiska kartor. För större framgång kan det hjälpa med samarbete mellan kommuner.

Metod för kartläggning av värdefulla naturområden för friluftsliv – Ulrika Karlsson

Kartläggningen är viktigt för att se vart aktiviteter pågår och använda det som underlag för exempelvis natur- och friluftslivsplaner. Tidigare okänd information kan fås via enkäter eller genom att besöka de mindre orterna. Vägledningen börjar med att en arbetsgrupp tas fram, man samlar in underlag, kartlägger de olika områdestyperna, värderar och slutligen klassificerar områdena. Områdena kan senare beskrivas och resultaten kan visualiseras i en webbkarta. Metoden testades på fem kommuner där Finspång var en av dem.

Urbana ekosystemtjänster – Ulrika Åkerlund

Denna vägledning har tagits fram för att kommunicera begreppet ekosystemtjänster och kanske kan det även vara en hjälp till att nå gemensamma mål. Av cirka 50 ekosystemtjänster har 22 gjorts till ikoner som ska förenkla förståelsen av deras innebörd. Tjänsterna är klassificerade som kulturella (friluftsliv), försörjande, reglerande och stödjande. Ikonerna kan man skriva ut och placera på kartor för att skapa en förtydligande visualisering som förhoppningsvis kan leda till progressiva diskussioner inom planeringen.

Intervju om Finspång. Ulrika Karlsson och Kirsi Aronsson

Finspång var en av fem testkommuner för metoden för kartläggning av friluftslivs-områden och kom med i arbetet då ett utkast för vägledningen tagits fram. Arbetet med kartläggningen underlättades då friluftslivsfrågan redan var prioriterad bland kommunens politiker och att det tajmades med att en ny översiktsplan skulle göras. Timmar behöver sättas av för att arbeta med kartläggningen och medel för finansiering av till exempel naturinventeringar kan behövas. Metoden kan också behöva anpassas ut efter varje kommuns förutsättningar.

Slutsatser från gruppdiskussioner

Kommunal friluftslivsplanering

- Verkligen viktigt att man vet att man fått ett mandat annars bör man gå tillbaka till steg två i vägledningen, nämligen besluta om att ta fram en plan. Det är bra att dokumentera dialogerna ifall delade åsikter skulle uppstå om vad som är sagt och inte, annars kan en svekdebatt lätt uppstå.

- En kommun märkte att det fanns många liknande planer och tänkte att de inte skulle skapa en till ny friluftspan utan att de behövde en organisering där man arbetade med alla planerna. Tyngd lagd på att det är viktigt att ta hand om det man har först.

- Dialog och samverkan behöver förbättras, vägledningen kan vara ett hjälpmedel. Frågor finns även om vad man kan påverka i dialogen mellan olika beslutstagare.

- Problem uppstår då en kommun saknar engagemang för natur eller friluftsliv och det visar sig att kommuner nära varandra ibland jobbar i olika takt på grund av olika acceptans. Har frågorna möjligtvis för låg tyngd ur lagsynpunkt?

- Fråga att ta med: Hur mäter man effekter av arbetet?

- Pedagogisk utmaning att förklara hur vägledningarna förhåller sig till varandra.

Kartläggning av friluftsområden

- Det kan i början vara svårt att veta hur man ska tänka under processen och svårt att inte prioritera för stora områden, man kan till exempel inte välja ett helt naturreservat utan det kan behöva delas in i mindre områden.

- Alla områden är jätteviktiga och bör täckas in i kartläggningen

- Det är viktigt att tänka utifrån förutsättningarna i sin egna kommun. Först gäller det att tänka ur det lokala perspektivet, sedan kan man vara mer vidsynt.

- Hur ser rollerna ut i gruppen som ska värda? Medlemmar i gruppen måste vara vidsynta och lyhörda.

- De olika områdena läggs i ett GIS-skick. Det ska vara en levande karta – upp och ner klassning ska gå att göra hela tiden. Uppdatera GIS hela tiden, det byggs och lägg till hus och naturreservat. När det sker tillkommer nya (friluftsliv)vanor som måste läggas tills och ta till hänsyn i kartläggningen.

- "Svårt att klassificera mark som ägs av annan än markägare. Hur hanteras den frågan?" Finspång: har inte haft det problemet. Kartläggningen säger inte någonting om nyanläggningar eller exploatering av mark.

- Deltagarna ansåg spontant att det är svårt att avgöra vad som ska man passa in var och i vilken kategori. Tips: börjar grundläggande, område för område. När man har kommit en bit på väg - ta ett steg tillbaka, få en överblicksbild och jämför områden mot varandra.

Urbana ekosystemtjänster

- Symbolerna är fina och tydliga, även för de som skulle ha dålig kännedom om ekosystemtjänster. Syftet är bra och mycket pedagogiskt. Det kan vara ett bra sätt att få personer med olika kompetenser att förstå helhetssynen och ett bra sätt att sprida kunskapen på. Man kan också enkelt se vad som saknas i ett område, till exempel solenergi på stora tak.

- Funderingar finns om hur mycket pengar det finns i dessa ekosystemtjänster. Hur räknar man på de? Och hur kan de inkluderas? Vad är kostar det att ta bort ett grönområde (monetärt värde)?

Kontakt: Eva Stighäll, Naturvårdsverket, Eva.Stighäll@naturvarsdvetket.se

